

Ebelik Öğrencilerinin Mesleki Profesyonellikleri ve Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi

Şükran ERTEKİN PINAR^{*}, Büşra CESUR^{**}, Özlem DURAN^{***},
Elif GÜLER^{****}, Zehra ÜSTÜN^{****}, Gülçin ABAK^{****}

Bu çalışma, 3.Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi'nde (11-13 Nisan 2012, Malatya) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Bu çalışma, ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve mesleki profesyonelliklerini etkileyen etmenlerin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak nicel araştırma türünde yapılmıştır. Çalışmaya 1-15 Ocak 2012 tarihleri arasında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'ndeki tüm öğrenciler alınmış, örnekleme 2., 3., 4., sınıf öğrencilerinden 153 kişi oluşturmuştur. Çalışma verilerinin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE) kullanılmıştır. Veriler SPSS 14.0 programında değerlendirilerek yüzdelik dağılım, t testi, Anova testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır. Çalışmada; öğrencilerin yaş ortalamasının 21.10 ± 1.32 , MPTE puan ortalamasının 144.99 ± 14.00 , %18.7'sinin (26 kişi) ebeliği 2. ve 3. tercihi içinde seçtikleri, hiçbirinin ilk tercihi olmadığı, %43.1'inin (66 kişi) mesleği isteyerek seçtiği, %32'sinin (49 kişi) mesleği kolay iş bulma olanağı olduğu için seçtiği, %28.8'inin (44 kişi) tekrar seçme şansı olsa ebeliği seçmek istemediği, %58.8'inin (90 kişi) ebelik yerine başka meslek tercih etmek istedikleri, %71.2'sinin (109 kişi) mesleği kendisine uygun bulduğu, %52.9'nun (81 kişi) toplumdaki ebelik imajını kısmen olumlu bulduğu, %14.4'ünün (22 kişi) eğitime başlamadan önce, %74.5'unun (114 kişi) ise eğitime başladıktan sonra ebelik mesleğini olumlu olarak değerlendirdikleri, %49.7'sinin (76 kişi) mezun olduktan sonra ebe olarak çalışmak istedikleri saptanmıştır. Çalışmada öğrencilerin yaşlarına, okudukları sınıflara, gelir düzeylerine, mesleği seçme nedenlerine, mesleği tekrar

* Öğr.Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Sivas.

** Arş.Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Sivas.

*** Yrd.Doç.Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Sivas.

**** Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Öğrencisi, Sivas.

seçmeyi isteyip istememe, mesleğin öğrenciye uygun olup olmaması durumuna göre MPTE puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir. Sonuç olarak, üniversite tercihi yapacak öğrencilere ebelik mesleği ile ilgili yeterli bilgilendirmelerin yapılması, öğrencilerin kendi tercihlerini yapmaları yönünde desteklenmesi, özellikle dördüncü sınıf öğrencilerine mesleki profesyonellik ile ilgili kavramların daha çok üzerinde durulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, öğrenci, mesleki profesyonellik, etkileyen etmenler.

Analysis of Occupational Professionalism of Midwifery Students and Affecting Factors

ABSTRACT

This study was performed as a descriptive quantitative research aiming to examine the vocational professionalisms of midwifery students and the factors effecting their vocational professionalisms. All students in Cumhuriyet University Faculty of Health Sciences Midwifery Department were incorporated to the study between January 1st and 15th, 2012. The sample consisted of 2nd, 3rd and 4th grade students, totally 153 people. For the collection of study data, personal information form and Inventory of Professional Attitude at Occupation (IPAO) were used. The data was evaluated in SPSS 14.0 program and percentage distribution, t test, anova test and Pearson correlation analysis were used. Statistical significance level were assumed as $p<0.05$. In the study, it was determined that the age average of students were 21.10 ± 1.32 , that IPAO point average was 144.99 ± 14.00 , that 18.7% of them (26 people) preferred midwifery as 2nd or 3rd choice, that it was not the first choice of any of them, that 43.1% of them (66 people) chose the profession voluntarily, that 32% of them (49 people) chose the profession for easy job finding opportunity, that 28.8 % of them (44 people) would not choose midwifery if they have a chance to choose again, that 58.8% of them (90 people) would like to prefer another profession, that 71.2% (109 people) of them found the profession suitable for themselves, that 52.9% (81 people) of them found the midwifery image in community partially positive, that 14.4% (22 people) evaluated the midwifery profession as positive before starting education while 74.5% of them (114 people) made the same evaluation after starting education and that 49.7% (76 people) of them would like to be employed as a midwife. In the study it was determined that there is statistically significant difference between the IPAO points of students according to their ages, grades, income levels, the reason why they chose this profession, to their intention to select this profession or not and to the suitability of profession for the student. ($p<0.05$) As a result, it is suggested that sufficient

information should be given to the students (which will make their university preferences) about midwifery profession, students should be supported to make their own choices, especially 4th grade students should concentrate on concepts related with vocational professionalism.

Key Words: Midwifery students, profession, student education, vocational professionalism.

GİRİŞ

Profesyonel, bir konuyu meslek olarak seçen, bu konuda derinleşen, o alanda bilgi ve becerileri olan, davranışları ile bunu ortaya koyan, eğitim almış, işin gereklerini yapan, işini iyi bilen ve bunu çevresindekilere kanıtlamış olan kişidir (Gökçora, 2005; Kacaroglu Vicdan, 2010). Mesleki profesyonellik ise, kişisel profesyonelliği kurumsal profesyonelliğe dönüştürmektir (Hampton ve Hampton, 2000). Bir işin profesyoneli olmak, onu en ince ayrıntılarına kadar kavramış olmayı ve uygulayabilmeyi gerektirir (Yavuz Karamanoğlu, 2009). Mesleğe özel spesifik rol ve işlevler o mesleğe profesyonel nitelik kazandırır (Beydağ ve Arslan, 2008). Profesyonellik, toplumda iş yapan herkesin benimsemesi gereken bir düşünce ve davranış biçimidir (Gökçora, 2005). Bir mesleğin standartlarının oluşturulmasında ve kaliteli hizmet sunulmasında profesyonellik gereklidir (Erbil ve Bakır, 2009; Çelik, 2011). Mesleki profesyonelliğin etkilenmesi bakım hizmetlerinin aksamasına, kalitenin düşmesine, hizmet alan ve hizmet verenlerin memnuniyetsizliğine ve buna bağlı kurumsal sorunlara neden olabilmektedir (Beydağ ve Arslan, 2008; Yavuz Karamanoğlu, 2009). Profesyonel kişi; bireylerin iyilik durumunu geliştirmeye ve sağlıklarını korumaya çalışan, çalışma ortamlarında mesleğin kuralları çerçevesinde otomilerini kullanan, mesleğin bilimsel ve teknik yönleri çerçevesinde araştırmacı ve sürekli öğrenmeye açık, yenilikler kapsamında değişimci ve yaratıcı, kendine özgü yetenekleri olan, sezgi ve duyulara sahip, zamanı iyi kullanma özellikleri olan, eğitim almış ve bilgi yükü olan, etik ve mesleki değerlere bağlı kişidir (Gökçora, 2005; Zakari ve ark., 2010; Adıgüzel ve ark., 2011; Keeling ve Templeman, 2012).

Ebeler yenidoğan bebeğin bakımına ve kadının iyileşmesine önemli katkı sağlayan, antenatal eğitim ve ebeveynliğe hazırlanma, üreme sağlığı cinsellik ve çocuk bakımı gibi görevleri yerine getiren kişilerdir. Bu bakımdan ebeler sadece kadın için değil toplum ve aile içinde önemli görevler olarak gebelikte, doğumda ve doğum yapan kadının bakımında ve toplum sağlığının geliştirilmesinde anahtar rol oynarlar (Halldorsdottir ve Karlsdottir, 2011).

Zaten Uluslararası Ebeler Konfederasyonu'nun tanımına göre ebe; "gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde kadının bakımını sağlayan, gerekli tavsiyelerde bulunan, kendi sorumluluğunda doğumu gerçekleştiren, yenidoğanın bakımını sağlayan ve kadın ile işbirliği içinde çalışan, güvenilir ve sorumluluk sahibi bir profesyonel" olarak tanımlanmıştır (ICM, 2012).

Sağlık alanındaki gelişmelerle beraber özellikle profesyonelleşmesi gereken mesleklerden birisi de ebelik mesleğidir (Adıgüzel ve ark., 2011). Gerçek bir profesyonellik için ön koşul; profesyonel ebenin kendini, hem kişisel hem de mesleki açıdan sürekli geliştirmesidir (Halldorsdottir ve Karlsdottir, 2011). Mesleği benimseme ve profesyonelce uygulama konusundaki temeller, yani meslek bilinci öğrencilik yıllarında atılır, tüm meslek yaşamı boyunca devam eder ve mesleki felsefesinin oluşmasına katkı sağlar. Mesleğe adım atılan öğrencilik yıllarında, öğrencilerin mesleği nasıl algıladıkları önemli bir durumdur. Öğrencilerin üniversite yaşantılarını geçirdiği dönem aynı zamanda kişilik kazandıkları yıllardır. Öğrenciler sadece kendi meslek üyeleri ile değil birçok meslek üyesi ile de iletişim kurmaktadır. Eğitim süreci sonunda öğrenci ebelik mesleğine bir profesyonel olarak adım atmakta, bunun gereklerini yerine getirebilmek için ise araştırmacı, bilgili, becerikli, lider, savunucu, gelişmeye açık, kişiler arası ilişkileri olumlu, atılgan, empatik beceriye sahip bir şekilde donanımlı olarak mezun olmaktadır (Altuğ ve Özsoy, 1999; Önler ve Varol Saraçoğlu, 2010; Hisar ve ark., 2010; Çelik ve ark., 2011). Bu açıdan öğrencinin profesyonel bir ebe olarak çalışma yaşamına başlamasının mesleğin daha da olumlu gelişmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Mesleğin başlangıcında olan ebelik öğrencilerinin öğrencilik yaşantılarından itibaren mesleki profesyonelliklerini geliştirmeleri aynı zamanda hizmet sunumu için önemlidir. Bu nedenle ebelik öğrencilerinin profesyonelliklerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bunlara yönelik girişimlerin yapılması gerekmektedir. Sonuç olarak bu araştırma, ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve mesleki profesyonelliklerini etkileyen etmenlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Nicel araştırma türündeki tanımlayıcı çalışma 1-15 Ocak 2012 tarihleri arasında yapılmıştır. Çalışmada; ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve mesleki profesyonelliklerini etkileyen etmenler tanımlanmıştır.

Çalışmanın evrenini Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü'ndeki tüm öğrenciler oluşturmuş, örneklemini ise 2., 3., 4., sınıf öğrencilerinden 153 kişi oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimi yapılmamış, evrendeki tüm öğrencilere ulaşılmıştır. 1. sınıf öğrencileri meslekle ilgili henüz bir uygulama yapmadıkları için çalışmaya alınmamıştır. Çalışmanın yapılması için kurumdan yazılı izin alınmıştır. Çalışma hakkında öğrencilere bilgi verilerek aydınlatılmış sözel onamları alınmış ve formlar araştırmacılar gözetiminde öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE) kullanılmıştır. Veriler SPSS 14.00 programında değerlendirilerek yüzdelik dağılım, bağımsız gruplarda t testi, Anova testi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkenlerini Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri puanları, bağımsız değişkenlerini ise öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ve mesleğe yönelik düşüncelerini araştıran sorular oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan form öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini ve mesleğe yönelik düşüncelerini kapsamakta ve 22 sorudan oluşmaktadır. Formun oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri(MPTE): Envanter, Erbil ve Bakır tarafından (2009) geliştirilmiştir. Mesleki eğitim ve gelişme, kişilerarası ilişkiler, sorunlara yaklaşım gibi konularda tutumunu içermekte ve tek boyuttan oluşmaktadır. Beşli likert tipi geliştirilen ve 32 madden oluşan envanterin her bir ifadesi 1'den 5'e kadar puanlanır. Her maddede "bana hiç uymuyor" yanıtına "1", "bana uymuyor" yanıtına "2", "kararsızım" yanıtına "3", "bana biraz uyuyor" yanıtına "4" ve "bana tamamen uyuyor" yanıtına "5" puan verilir. MPTE'den alınacak en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160'dır. Envanterin toplam puanı meslekte profesyonel tutum puanını vermektedir. Envanterden alınan puan yükseldikçe profesyonellik düzeyi yükselmektedir. Geliştirilen ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.89 ve envanterinin puan ortalaması 128.46 ± 13.16 'dır (Erbil ve Bakır, 2009). Çalışmamızda ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Çalışmada öğrencilerin yaşlarının 19-26 arasında, yaş ortalamasının 21.10 ± 1.32 , MPTE puan ortalamasının 144.99 ± 14.00 olduğu, %99.3'ünün (152 kişi) bekar olduğu, %64.1'inin (98 kişi) eğitime başlamadan önceki mezun olduğu okulun lise olduğu, %57.5'inin (88 kişi) eğitime başlamadan önce il merkezinde yaşadığı, %89.5'inin (137 kişi) çekirdek aile yapısına sahip olduğu, %49.7'sinin (76 kişi) annesinin, %35.3'ünün (54 kişi) babasının ilkökul mezunu olduğu, %93.5'inin (143 kişi) annesinin ev hanımı, %34'ünün (52 kişi) babasının serbest meslek sahibi olduğu, %54.2'sinin (83 kişi) yurttta yaşadığı, %69.9'unun (107 kişi) gelir düzeyini orta olarak değerlendirdiği saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerden %35.9'u (55 kişi) II. Sınıf, %32.0'si (49 kişi) III. sınıf ve %32.0'si (49 kişi) IV. sınıf öğrencisidir.

Çalışmada öğrencilerin mesleğe yönelik düşüncelerine bakıldığında; %30.9'unun bölümü 2-5. sırada tercih ettiği, yalnızca %18.7'sinin ebeliği 2. ve 3. tercihi içinde seçtiği, hiçbirinin ilk tercihi olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin %43.1'inin mesleği isteyerek, %32.0'sinin mesleği kolay iş bulma olanağı olduğu için seçtiği, %28.8'inin tekrar seçme şansı olsa ebeliği seçmek istemediği, %58.8'inin ebelik yerine başka meslek tercih etmek istedikleri, %71.2'sinin mesleği kendisine uygun bulduğu, %52.9'nun toplumdaki ebelik imajını kısmen olumlu bulduğu, %14.4'ünün eğitime başlamadan önce ebelik mesleğini olumlu bulduğu, %74.5'unun eğitime başladıktan sonra ebeliği olumlu olarak değerlendirdikleri, %49.7'sinin mezun olduktan sonra ebe olarak çalışmak istediği saptanmıştır (Tablo 1).

Çalışmada öğrencilerin aile tipi, mezun olduğu lise ve bölümü tercih sırası ile meslekte profesyonel tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Çalışmada öğrencilerin yaş, gelir düzeyleri ve eğitime başlamadan önce yaşadıkları yer ile meslekte profesyonel tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p < 0.05$), 19-22 yaş arasında olan, gelir düzeyini iyi olarak algılayan ve eğitime başlamadan önce il merkezinde yaşayan öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri (n=153).

Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri	Sayı	%
Bölümü tercih etme sırası (n=139)		
1-5	43	30.9
6-10	42	30.2
11-15	28	20.1
16 ve üzeri	26	18.8
Mesleği seçme nedeni (n=153)		
Kendi isteği	66	43.1
Ailenin isteği	19	12.4
Dershane yönlendirmesi	9	5.9
Kolay iş bulma	49	32.0
Boşta kalmamak	10	6.6
Ebeliği tekrar seçmeyi isteme (n=153)		
İsteyen	109	71.2
İstemeyen	44	28.8
Başka meslek seçmek isteme (n=153)		
İsteyen	90	58.8
İstemeyen	63	41.2
Mesleği kendine uygun bulma (n=153)		
Çok uygun	31	20.3
Uygun	109	71.2
Uygun değil	13	8.5
Ebelik imajı (n=153)		
Olumlu	11	7.2
Kısmen olumlu	81	52.9
Olumsuz	53	34.6
Kararsız	8	5.3
Eğitime başlamadan önce mesleğe bakışı (n=153)		
Olumlu	22	14.4
Kısmen olumlu	88	57.5
Olumsuz	43	28.1
Eğitime başladıktan sonra mesleğe bakışı (n=153)		
Olumlu	114	74.5
Kısmen olumlu	31	20.3
Olumsuz	8	5.2
Mezuniyet sonrası düşüncesi (n=153)		
Ebelik yapmak	76	49.7
Akademisyen olmak	63	41.1
Diğer	14	9.2

Tablo 2. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri Puanları (n=153).

	MPTE	
	$\bar{X} \pm SD$	p
Aile tipi Çekirdek Geniş	145.22±14.49 144.07±8.27	t=0.302* p=0.763
Mezun olduğu lise Lise Anadolu lisesi Süper lise	143.97±13.70 148.31±11.01 145.15±17.64	F=1.078** p=0.343
Bölümü tercih sırası 1-5 6-10 11-15 16 ve üzeri	145.72±16.26 145.81±13.10 146.69±9.48 141.85±16.05	F=0.556** p=0.695
Yaş 19-22 23-26	146.01±12.49 137.84±21.00	t=2.415* p= .017
Gelir düzeyi İyi Orta Kötü	145.78±12.40 145.74±12.52 126.50±31.76	F=5.78** p= .004
Eğitime başlamadan önce yaşadığı yer İl İlçe Köy+kasaba	146.17±11.07 145.76±15.53 137.68±19.89	F=3.046** p= .050

* Bağımsız gruplarda t testi

** Anova testi

Çalışmada öğrencilerin okudukları sınıf ile meslekte profesyonel tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$), II. ve III. sınıf öğrencilerinin meslekte profesyonel tutum puanlarının IV. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Sınıflarına Göre Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri Puanları (n=153).

Sınıf	MPTE	
	$\bar{X} \pm SD$	p
II. sınıf	146.42±9.88	F=5.542* p= .005
III. sınıf	148.57±10.42	
IV. sınıf	139.82±18.97	

* Anova testi

Çalışmada öğrencilerin başka meslek seçmeyi isteme, toplumdaki ebelik imajı, eğitime başlamadan önce mesleğe bakışı, eğitime başladıktan sonra mesleğe bakışı ve ebelik mesleğinin zorluğunu değerlendirme durumları ile meslekte profesyonel tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (p>0.05). Çalışmada mesleği seçme nedenlerine, mesleği tekrar seçmeyi isteyip istememe, mesleğin öğrenciye uygun olup olmaması durumuna göre meslekte profesyonel tutumları arasında anlamlı fark olduğu (p<0.05), bölümü dershanenin yönlendirmesiyle seçen, ebelik mesleğini tekrar seçebileceğini belirten, mesleği kendine çok uygun bulan öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Çalışmada öğrencilerin başka meslek seçmeyi isteme durumları ile MPTE puanları arasında pozitif yönlü, toplumdaki ebelik imajı, eğitime başlamadan önceki mesleğe bakışı, eğitime başladıktan sonraki mesleğe bakışı ve ebelik mesleğinin zorluğunu değerlendirme durumları ile MPTE puanları arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki olmadığı (p>0.05) saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 4. Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Düşüncelerine Göre Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri Puanları (n=153).

	MPTE	
	$\bar{x} \pm SD$	p
Mesleği seçme nedeni		
Kendi isteği	148.67±9.06	F=3.761** p= .006
Ailenin isteği	136.42±19.76	
Dershane yönlendirmesi	149.78±6.53	
Kolay iş bulma	142.80±16.44	
Boşta kalmamak	143.50±12.42	
Mesleği tekrar seçmeği isteme		
İsteyen	146.57±13.12	t=2.218*
İstemeyen	141.09±15.46	p= .028
Başka meslek seçmeği isteme		
İsteyen	143.51±13.52	t=-1.572*
İstemeyen	147.11±14.51	p= .118
Mesleği kendine uygun bulma		
Çok uygun	151.97±6.48	F=8.114** p= .000
Uygun	144.22±13.65	
Uygun değil	134.85±21.41	
Ebelik imajı		
Olumlu	146.82±14.53	F=.965** p= .411
Kısmen olumlu	146.40±13.09	
Olumsuz	142.36±15.92	
Kararsız	145.75±5.77	
Eğitime başlamadan önce mesleğe bakışı		
Olumlu	145.36±20.64	F=1.488** p= .229
Kısmen olumlu	146.40±10.63	
Olumsuz	141.93±15.78	
Eğitime başladıktan sonra mesleğe bakışı		
Olumlu	146.29±12.97	F=2.692** p= .071
Kısmen olumlu	139.84±16.76	
Olumsuz	146.50±13.74	
Ebeliğin zorluğu		
Kolay	147.88±17.67	F=.214** p=.807
Zor	144.62±12.49	
Çok zor	145.30±16.49	

* Bağımsız gruplarda t testi

** Anova testi

Tablo 5. Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri ile Profesyonel Tutum Envanteri Puanları Arasındaki İlişki (n=153).

Öğrencilerin Mesleğe Yönelik Düşünceleri	MPTE
Başka meslek seçmeyi isteme Evet Hayır	r=0.127 p=0.118*
Ebelik imajı Olumlu Kısmen olumlu Olumsuz Kararsız	r=-0.099 p=0.222*
Eğitime başlamadan önce mesleğe bakışı Olumlu Kısmen olumlu Olumsuz	r=-0.103 p=0.206*
Eğitime başladıktan sonra mesleğe bakışı Olumlu Kısmen olumlu Olumsuz	r=-0.113 p=0.165*
Ebeliğin zorluğunu değerlendirme Kolay Zor Çok zor	r=-0.008 p=0.926*

*Pearson korelasyon analizi.

TARTIŞMA

Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve mesleki profesyonelliklerini etkileyen etmenlerin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; öğrencilerin %30.9'unun bölümü ilk 2-5. tercihi içinde seçtiği, yalnızca %18.7'sinin ebeliği ilk 2. ve 3. tercihi içinde seçtikleri, hiçbirinin ilk tercihi olmadığı saptanmıştır.

Oysa insan sağlığını ilgilendiren mesleklerin seçiminde öğrencilerin isteyerek ve öncelikli olarak mesleği tercih etmeleri mesleğin profesyonelliği açısından önemlidir. Öğrencilerin mesleği ilk tercihleri arasında seçmemelerinin nedeni toplumdaki ebelik imajının çok olumlu olmamasından

dolayı olabilir. Bu durum mesleğin gelişimi açısından önemlidir. Çalışmada toplumun ebeliğe bakışını öğrenciler %52.9 kısmen olumlu, %34.6 olumsuz ve %7.2 olumlu olarak değerlendirmiştir (Tablo 1). Bu sonuç da öğrencilerin bölümü ilk tercihi içinde seçmemelerinin nedeni olarak açıklanabilir. Başer'in (1995) çalışmasında bölümü ilk beş tercihi içinde seçenlerin oranı %30.2, Dinç ve ark.'nın (2007) yaptığı çalışmada öğrencilerin %57.7'sinin ilk 3 tercihi içinde hemşirelik mesleğini seçtiği, Ünlü ve ark.'nın (2008) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmasında öğrencilerin %57.3'ünün 1-5. sırada hemşireliği tercih ettiği, Bilgin ve Ocakçı'nın (2011) ebelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada ise %17.1'inin ilk sırada ebelik bölümünü tercih ettiği saptanmıştır (Başer, 1995; Dinç ve ark., 2007, Ünlü ve ark., 2008; Bilgin ve Ocakçı, 2011). Literatürde ilgili çalışmalarda da benzer bulgular elde edilmiştir (Yiğit ve ark., 2007; Çelikkalp ve ark., 2010; Kostak ve ark., 2012). Bu sonuçlar çalışma bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin %43.1'inin mesleği isteyerek seçtiği, %32.0'sinin mesleği kolay iş bulma olanağı olduğu için seçtiği, %28.8'inin tekrar seçme şansı olsa ebeliği seçmek istemediği, %58.8'inin ebelik yerine başka meslek tercih etmek istedikleri saptanmıştır (Tablo 1). Mesleği isteyerek tercih etme; öğrencinin hem öğrencilik yaşantısında hem de mesleki yaşantısında daha başarılı olmasına, mesleği severek yapmasına, mesleği benimsemesine, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmesine, olumlu benlik saygısı oluşturmaya ve profesyonelliklerine olumlu katkı yapacağı şeklinde yorumlanabilir. Başer'in (1995) çalışmasında öğrenciler %25.4 oranında iş bulma kolaylığı nedeniyle bölümü seçtiğini, Sağlık Yüksekokulu öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise (2008) öğrencilerin %40'ı bölümü sınav sisteminin sonucu tercih ettiğini, Ünlü ve ark.'nın çalışmasında (2008) öğrencilerin %56'sının hemşireliği isteyerek tercih ettiği, %42.7'si iş bulma kolaylığı için seçtiğini, %40.7'si yeni bir bölüm seçme isteklerinin olduğunu, Bilgin ve Ocakçı'nın (2011) çalışmasında ise öğrencilerin %65.9'unun kendi istekleri ile mesleği seçtikleri, %18.2'sinin başkalarının önerisi üzerine, %27.4'ünün çaresizlik duyguları yaşadığından, %20.7'sinin ise mesleğin avantajından dolayı mesleği seçtiği, %16.7'sinin hala bölüm değiştirmeyi düşündüğü saptanmıştır (Başer, 1995; Beydağ ve ark., 2008; Ünlü ve ark., 2008; Bilgin ve Ocakçı, 2011). Elde edilen bu sonuçlar çalışmamızdaki sonuçlar ile uyumluluk göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin %71.2'si mesleği kendisine uygun bulduğunu, %52.9'u da toplumdaki ebelik imajını kısmen olumlu bulduğunu ifade etmiştir. (Tablo 1). Gözüm'ün (2004) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin %36.1'i

öğrenimlerinin başlangıcında hemşireliği kendine uygun bir meslek olarak tanımlarken, bu oran öğrenim hayatlarının sonunda %71.1'e yükselmiştir (Gözüm, 2004). Yapılan başka bir çalışmada (2008) Sağlık Yüksekokulu öğrencilerine toplumun meslek hakkındaki görüşleri sorulduğunda %41.9'u kısmen olumlu, %38.7'si olumsuz yanıtını vermiştir (Beydağ ve ark., 2008). Ünlü ve ark.'nın (2008) çalışmasında öğrencilerin ancak %7.3'ü toplumda mesleğin saygın bir yeri olduğunu ifade etmiştir (Ünlü ve ark., 2008). Bilgin ve Ocakçı (2011) ebelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise öğrencilerin %33.8'inin meslekle ilgili olumlu görüşleri olduğunu saptamıştır (Bilgin ve Ocakçı, 2011). Bu sonuçlar çalışmamızdan elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmada öğrenciler lisans eğitimine başlamadan önce ebelik mesleğine %14.4'ü olumlu şekilde bakarken, lisans eğitimi sonrası %74.5'u olumlu yanıtını vermiştir (Tablo 1). Burada öğrencilerin eğitim yaşantıları süresince ebelik bölümünde verilen ebeliğe giriş dersi ile birlikte başlayarak diğer tüm derslerde ve ilgili konularda iletişim, atılganlık, ebelik mesleği, ebenin rolleri, empati, profesyonellik gibi kavramların konulara entegrasyonun sağlanarak veriliyor olması etkili olabilir. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrenciler 1. sınıfta iken %29.4 oranında mesleği kısmen olumlu bulurken, 4. sınıfta %42.2'si kısmen olumlu bulduklarını ifade etmişlerdir (Altuğ Özsoy ve ark., 1999). Dinç ve ark. (2007) hemşirelik öğrencilerine hemşirelikle ilgili düşüncelerini sorduğunda; öğrencilerin %42.7'sinin hemşirelik eğitimine başladıklarında ilk düşünceleri olumludur. Meslekle ilgili bilgi ve uygulamalı derslerin sayısı arttıkça bu oran anlamlı olarak %70.7'ye yükselmiştir (Dinç ve ark., 2007). Sağlık Yüksekokulu'nda yapılan bir çalışmada (2008) öğrencilerin %40'ı bölümü seçmeden önce meslek hakkında kısmen olumlu düşündüğünü, eğitim süreci içinde ise %46.5'i mesleği ile ilgili kısmen olumlu düşündüğünü, %35.5'i ideal bir meslek olmadığını ifade etmiştir (Beydağ ve ark., 2008).

Çalışmada öğrencilerin %49.7'sinin mezun olduktan sonra ebe olarak çalışmak istedikleri, %41.1'inin ise akademisyen olmak istedikleri saptanmıştır (Tablo 1). Akademisyen olmayı düşünen ile ebe olarak çalışmayı isteyenlerin oranı yakındır. Akademisyen olarak iş bulma koşullarının güç olması, ebe olarak daha kolay iş bulabileceklerini düşünmeleri, zaman kaybetmeden iş hayatına başlayacak olmaları ve erken dönemde ekonomik bağımsızlıklarını kazanacak olmaları nedeni ile öğrencilerin çoğunluğu mezun olduktan sonra ebe olmak isteğini belirtmiş olabilirler. Dinç ve ark.'nın (2007) çalışmasında öğrencilere mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri yerler sorulduğunda,

%44.8'i üniversitede akademisyen, %55.2'si hemşire olarak çalışmak istediklerini, Ünlü ve ark.'nın (2008) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin %34.7'si üniversitede öğretim elemanı olmak istediğini ifade etmişlerdir (Dinç ve ark., 2007; Ünlü ve ark., 2008). Eskimez ve ark. (2008) lise öğrencilerin %71,2'sinin hemşireliği tercih etmeyi düşünmediğini saptamıştır (Eskimez ve ark., 2008). Beydağ ve ark.'nın (2008) çalışmasında ise Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin %60.6'sının mezuniyet sonrası mesleği yürütmeyi düşündüğü saptanmıştır (Beydağ ve ark., 2008).

Çalışmada öğrencilerin yaş ile meslekte profesyonel tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$), 19-22 yaş arasında olan öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Ayrıca çalışmada öğrencilerin okudukları sınıf ile meslekte profesyonel tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, II. ve III. sınıf öğrencilerinin meslekte profesyonel tutum puanlarının IV. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3). Chiu ve ark.'nın yaptığı çalışmada da benzer şekilde 4. sınıf öğrencilerinin puanlarının diğer sınıflara göre daha düşük olduğu bulunmuştur (Chiu ve ark., 2010). Çalışmada 19-22 yaş arasında bulunan öğrenciler II. ve III. sınıfta olan öğrencilerden oluşmaktadır. Literatürde gençlerin gelecekle ilgili kaygıları onların ileriye güvenle bakmasını engellediği, okudukları bölümlerden memnun olmadıkları ve memnuniyetsizliğin mezuniyet sonrası da devam ettiği belirtilmektedir (Önler ve Varol Saraçoğlu, 2010). Çalışmaya katılan II. ve III. sınıf öğrenciler henüz mezuniyet ve iş bulma kaygısı yaşamadıkları için profesyonel tutum ve davranışlarının daha olumlu olabileceği düşünülmektedir. Bu durum IV. sınıf öğrencilerinin mezuniyet aşamasında olması, iş bulma kaygısı yaşamaları, mezuniyet kriterlerini karşılama çabası içinde olmaları gibi nedenlerle profesyonelliğe yönelik tutum ve davranışları göz ardı etmiş olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmada öğrencilerin gelir düzeyleri ve eğitime başlamadan önce yaşadıkları yer ile meslekte profesyonel tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$), gelir düzeyini iyi olarak algılayan ve eğitime başlamadan önce il merkezinde yaşayan öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Gelir düzeyindeki artış ve il merkezinde yaşama özellikle öğrencilerin benlik saygısını arttıran bir durum olarak düşünülmektedir. Benlik saygısı, kişinin kendine saygı duyması kadar kendine güven duyması kendini benimseyip değer vermesi, kendini beğenmesi, onaylaması, kendisinden hoşnut olması,

kendini olumlu ve sevilmeye değer bulması gibi pek çok kavramla ifade edilmektedir (Özkan, 1994; Öner Altıok, 2010). Özkan'ın üniversite öğrencileri ile yaptığı (1994) çalışmada ekonomik düzeyini iyi olarak değerlendiren grupta benlik saygısı yüksek olarak bulunmuştur (Özkan, 1994). Benlik saygısının düşük olması ve olanakları az olan şehirlerde yaşamaları öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini etkileyerek profesyonellikleri üzerinde olumsuz etki yapabileceği düşünülebilir.

Çalışmada mesleği seçme nedenleri ile meslekte profesyonel tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$), bölümü dershanenin yönlendirmesiyle seçen öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Literatürde öğrencilerin hemşirelik mesleğini aile, öğretmen ve arkadaş önerisi ile seçebildiği, mesleğin toplumsal saygınlığının; dürüstlük ve sorumluluk getiren konumda olduğunu ve bu nedenle öğrencilerin tercih ettiği belirtilmektedir (Önler ve Varol Saraçoğlu, 2010). Ebelik mesleği için dershanenin yönlendirmesi öğrencilerin mesleği daha olumlu ve toplumda daha kabul edilir bir meslek olarak görmelerine, meslekle ilgili olumlu tutum geliştirmelerine neden olmakta ve sonuçta profesyonelliklerine olumlu etki yaptığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Çalışmada mesleği tekrar seçmeyi isteyip istememe durumu ve mesleğin öğrenciye uygun olup olmaması durumu ile meslekte profesyonel tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu ($p<0.05$), mesleği tekrar seçebileceğini belirten ve mesleği kendine çok uygun bulan öğrencilerin meslekte profesyonel tutum puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Bu durum mesleğini severek yapan öğrencilerin bunu profesyonelliklerine yansıtıkları şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin ebelik mesleğini tekrar seçebileceğini düşünmesi ve mesleği kendine uygun bulması ebelik mesleğini benimsemesi, mesleği sevmesi ve gelecekte bu mesleği isteyerek yapabileceği ile de ilişkilidir. Literatürde mesleklerin çoğunda kişilerin başarılı olabilmesi için fiziksel özellikler kadar mesleği bilerek ve isteyerek seçmiş olmanın önemli bir yer tuttuğu, kendine uygun meslek seçmiş olan bireylerin toplumda işlerini severek yaptığı, mesleğinde ilerlediği, böylece hem coşkulu hem mutlu hem de verimli olarak yaşamalarını sürdürmekte olduğu belirtilmektedir (Altuğ Özsoy ve ark., 1999; Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Bu nedenle de öğrencilerin profesyonellikleri olumlu yönde etkilenebilmektedir. Beydağ ve Arslan (2008) çalışan ebe ve hemşirelerin %29.2'sinin mesleği sevmediğini, %36.8'inin mesleğini değiştirmeyi istediğini bulmuştur. Mesleği değiştirmeyi isteyen ebe ve hemşireler meslekte profesyonel tutum envanterinden daha düşük puan

almışlardır (Beydağ ve Arslan, 2008). Yavuz Karamanoğlu ve ark.'nın (2009) çalışmasında mesleğini seven, bu mesleği yapıyor olmaktan memnun olan, mesleğini tam olarak yapabildiğine inanan kişiler meslekte profesyonel tutum envanterinden daha yüksek puan almışlardır (Yavuz Karamanoğlu ve ark., 2009). Elde edilen bu sonuçlar çalışmamızdaki sonuçlar ile uyumluluk göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin başka meslek seçmeyi isteme durumları ile MPTE puanları arasında pozitif yönlü, toplumdaki ebelik imajı, eğitime başlamadan önceki mesleğe bakışı, eğitime başladıktan sonraki mesleğe bakışı ve ebelik mesleğinin zorluğunu değerlendirme durumları ile MPTE puanları arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki olmadığı ($p>0.05$) saptanmıştır (Tablo 5). Yapılan analizlerde ikili karşılaştırmalarda belirlenen istatistiksel açıdan anlamlı ilişkinin, korelasyon analizinde belirlenememiş olması nedeniyle konuyla ilgili farklı popülasyonda çalışmalar yapılarak nedenselliğin araştırılmasına gereksinim olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada öğrencilerin yaşı, okudukları sınıf, gelir düzeyi, eğitime başlamadan önce yaşadığı yer, mesleği seçme nedenleri, ebelik mesleğini tekrar seçmeyi isteme durumu ve öğrencinin mesleği kendine uygun bulmasının meslekte profesyonel tutumu etkilediği saptanmıştır. Çalışmada 23-26 yaş arasındaki öğrencilerin ve IV. sınıf öğrencilerinin meslekte profesyonel tutum puanları düşük bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda; öğrencilerin ebelik mesleğini tekrar seçebileceğini düşünmesi ve mesleği kendine uygun bulması ebelik mesleğini benimsemesi, mesleği sevmesi ve gelecekte bu mesleği isteyerek yapabileceği ile ilişkilidir. Mesleği tercih edecek öğrencilerin bilinçli olarak mesleği seçmeye karar vermesi, seçmeden önce meslek hakkında bilgisinin olması, kendisinin isteyerek ebelik bölümünü tercih etmesi gelecekteki profesyonel ebeler açısından önemlidir. Bu nedenle üniversite tercihi yapacak öğrencilere ebelik mesleği ile ilgili yeterli bilgilendirmelerin yapılması, öğrencilerin kendi tercihlerini yapmaları yönünde desteklenmesi önerilmektedir.

Mezun olma aşamasında olan 4. sınıf öğrencilerine mesleki profesyonelliklerini geliştirmeye yönelik toplantılar, seminerler verilmesi ve çalışmalar yapılması, öğrencilerin mesleğe uyum sağlamalarını sağlayıcı

aktiviteler düzenlenmesi, profesyonellikle ilgili kavramlara ders programı içinde yer verilerek öğrencilerle tartışılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H. ve Sönmez, Özkan D. (2011). "Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 9(2): 238-259.

Altuğ Özsoy, S., Uysal, A., Bayık, A. ve Erefe, İ. (1999). "Hemşire Öğrencilerinin Mesleğe İlişkin Görüşlerinin İleriye Dönük İncelenmesi", **VII. Ulusal Hemşirelik Kongresi**, 22-24 Haziran, Erzurum.

Başer, G. (1995). "Hemşirelik Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Sosyal Özellikleri, Okulu Tercih Sıralamaları ve Seçme Nedenleri", **Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi**, 2(1):11-20.

Beydağ, K.D. ve Arslan, H. (2008). "Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Profesyonelliklerini Etkileyen Faktörler", **Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi**, 3(7): 75-87.

Beydağ, K.D., Gündüz, A. ve Gök Özer, F. (2008). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Eğitimlerine ve Mesleklerine Bakış Açıkları Meslekten Beklentileri", **Pamukkale Tıp Dergisi**, 1(3):137-142.

Bilgin, Z. ve Ocaççı, A.F. (2011). "Ebelik Öğrencilerinde Mesleki Gütülenme", **Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi**, 14(3):40-46.

Chiu, C.H., Yi Lu, H., Arrigo, L.G., Wei, C.J., Tsai, D. (2010). "Professionalism Survey of Medical Students in Taiwan" **J Exp Clin Med**, 2(1):35-42.

Çelik, B., Karadağ, A., Hisar, B.(2011). "Instrument of Professional Attitude for Student Nurses(IPASN): A confirmatory factor analytic study", **Nurse Education Today** 30, 497-500.

Çelik, S., Keçeci, A. ve Bulduk, S. (2011). "Is Nursing a Profession in Turkey?", **Hospital Topics**, 89(2):43-50.

Çelikkalp, Ü., Aydın, A., Temel, M. (2010). "Bir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşleri", **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**, 3(2).

Dinç, S., Kaya, Ö. ve Şimşek, Z. (2007). "Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce ve Beklentileri", **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 10(1): 1-9.

Erbil, N. ve Bakır, A. (2009). "Meslekte Profesyonel Tutum Envanterinin Geliştirilmesi", **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, 6(1): 290-302.

Eskimez, Z., Öztunç, G. ve Alparlan, N. (2008). "Lise Son Sınıfta Okuyan Kız Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Görüşleri", **Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi**, 58-67.

Gökçora, İ.H. (2005). "Profesyonelliğe Saygı", **Üniversite ve Toplum**, 5(3):1-4.

Gözüm, S. (2004). "Hemşirelik Öğrencilerinin Çalışmak İstedikleri Alanlara İlişkin Lisans Eğitiminin Başında ve Sonundaki Tercihleri", **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, 7 (1).

Halldorsdottir, S. ve Karlsdottir, S.I. (2011). "The Primacy of The Good Midwife İn Midwifery Services: An Evolving Theory of Professionalism in Midwifery", **Scand J Caring Sci**, 25: 806-817.

Hampton, D.L. ve Hampton, G.M. (2000). "Professionalism and the Nurse-Midwife Practitioner: An Exploratory Study", **Journal of American Academy of Nurse practitioners**, 12(6):218-225.

Hisar, F., Karadağ, A., Kan, A. (2010). "Development of an Instrument to Measure Professional Attitudes in Nursing Students in Turkey", **Nurse Education Today** 30,726-730.

ICM. (2012). International Confederation of Midwives, <http://www.internationalmidwives.org> Erişim:10.10.2012.

Kacaroğlu Vicdan, A. (2010). "Hemşirelikte Profesyonellik", **Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi**, 261-263.

Keeling J, Templeman J. (2012). "An exploratory study: Student nurses' perceptions of professionalism" **Nurse Education in Practice**, 1-5.

Kostak Akgün M, Akarsu Ö, Ergül G. (2012). "Edirne Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Profili", **Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi**, 7(19):39-59.

Öner Altıok, H., Ek, N. ve Koruklu, N. (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi", **Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 1(1): 99-120.

Önler, E. ve Varol Saraçoğlu, G. (2010). "Hemşirelikte Meslek Seçimi Ölçeğinin Güvenilirlik ve Geçerliliği", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi**, 3(2): 78-85.

Özkan, İ. (1994). "Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler", **Düşünen Adam**, 7 (3): 4-9.

Sarıkaya, T. ve Khorshid, L. (2009). “Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 7(2): 393-423.

Ünlü, S., Özgür, G. ve Babacan Gümüş, A. (2008). “Hemşirelik Yüksek Okulundaki Öğrencilerin Hemşirelik Mesleği ve Eğitimi ile İlgili Görüş ve Beklentileri”, **Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi**, 24 (1) : 43-56.

Yavuz Karamanoğlu, A., Gök Özer, F. ve Tuğcu, A. (2009). “Denizli İlindeki Hastanelerin Cerrahi Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Mesleki Profesyonelliklerinin Değerlendirilmesi”. **Fırat Tıp Dergisi**, 14(1): 12-17.

Yiğit R, Esenay F.I., Derebent E.(2007). “Türkiye’de Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profili” **Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi**, 11(3):1-12.

Zakari, N.M., Al Khamis, N.I. ve Hamadi, H.Y. (2010). “Conflict and professionalism: perceptions among nurses in Saudi Arabia”, **International Nursing Review**, 57: 297–304.